

Strasbourg, 8.3.2016
COM(2016) 95 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
KESKPANGALE JA EURORÜHMALE**

**Euroopa poolaasta 2016: struktuurireformide elluviimisel ning makromajandusliku
tasakaalustamatuse ennetamisel ja korrigeerimisel tehtud edusammude hindamine ning
määruse (EL) nr 1176/2011 kohase põhjaliku analüüsi tulemused**

{SWD(2016) 71 kuni SWD(2016) 96}

1. SISSEJUHATUS

Euroopa poolaasta on oluline vahend reformide elluviimiseks liikmesriikide ja ELi tasandil. See aitab suunata liikmesriikide makromajanduslike, eelarve- ja struktuurireformidega seotud tööd ja seda koordineerida. Võttes aluseks komisjoni teatise majandus- ja rahaliidu lõpuleviimiseks võetavate meetmete kohta,¹ jätkatakse 2016. aastal ühtlustatud protsessi, millega tehti algust 2015. aastal. Selles ühendatakse euroala ja riiklik mõõde ning keskendutakse tööhõivele, sotsiaalvaldkonna tulemustele, investeringutele ja konkurentsivõimele. Euroopa poolaastaga edendatakse lähenemise protsessi, reformide toetamist Euroopa fondidest (eelkõige Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest) ja tehnilise abi andmist.

2016. aasta majanduskasvu analüüsis² rõhutab komisjon vajadust tugevdada majanduse elavdamist, muuta see kestlikuks ja kiirendada intensiivsemat lähenemist. Euroala probleeme ja prioriteete käsitleti ka soovitusel euroala majanduspoliitika kohta³. Selleks et kõrvaldada erinevused liikmesriikide sees ja vahel, on vaja püüelda intensiivsema majandusliku ja sotsiaalse lähenemise poole. Sellega seoses palus komisjon liikmesriikidel kasutada ära praegust mõõdukat majanduse elavnemist ja suunata poliitikameetmed järgmisele kolmele prioriteedile: investeringute taaskäivitamine, struktuurireformide jätkamine liikmesriikide majanduse moderniseerimiseks ja vastutustundlik eelarvepoliitika.

Euroopa poolaasta raames koostatud 2016. aasta riigiaruanded on avaldatud ajal, mil on oluline luua võimalusi majanduse elavnemiseks ja tagada, et seda toetatakse täiendava majanduskasvu käivitamiseks vajalike meetmetega. Aruannetest ilmneb, et liikmesriigid teevad sellel alal edusamme. Kuigi mõne reformi tulemusi saab tõenäoliselt näha alles aastate pärast, loovad struktuurireformid aja jooksul tugeva vundamendi kestvale majanduskasvule, konkurentsivõimelisele majandusele, töökohtade loomisele ja investeerimisele. Võttes arvesse, kui kiiresti võivad globaliseerunud majanduses makromajanduslikud tingimused muutuda, tuleb Euroopa Liidu konkurentsivõime suurendamiseks kasutada maksimaalselt ära praeguseid majanduskasvu ja reformide tegemist soodustavaid tegureid. Majandus- ja sotsiaalpoliitika peab võtma arvesse ka rändajate ja pagulaste hiljutist sissevoolu ja eelkõige lähtuma nende kohestest vajadustest ja tööturule integreerimisest.

Riikide parlamentide, sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja teiste sidusrühmade suurem kaasamine reformide kavandamisse ja rakendamisse on positiivsete tulemuste saavutamisel võtmetähtsusega. Liikmesriikides on vaja suurendada reformide tõhusust ja vastutustunnet reformitulemuste eest. Seda peegeldavad ka juhised, mille komisjon esitas liikmesriikidele riiklike reformikavade koostamise kohta. Selleks et arutada Euroopa poolaasta peamisi eesmärke, on komisjon loonud tihedamaid kontakte sotsiaalpartneritega nii liidu kui ka liikmesriikide tasandil. Kodanikuühiskonna kaasamist strateegiasse „Euroopa 2020” tuleks samuti suurendada.

26 liikmesriigi kohta koostatud aruannetes⁴ antakse ülevaade iga liikmesriigi üldisest majanduslikust ja sotsiaalsest arengust. Nendes aruannetes käsitletakse edusamme 2015. aasta riigipõhistes soovitusel tuvastatud probleemide kõrvaldamisel ja 18 liikmesriigi puhul sisaldavad need põhjalikku analüüsi makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse alusel.

¹ COM(2015) 600.

² COM(2015) 690.

³ Nõukogu dokument 14860/1/15 REV 1, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 18.–19. veebruari 2016. aasta kohtumisel.

⁴ V.a Kreeka ja Küpros, kus rakendatakse makromajanduslike abiprogramme.

Selle menetluse kohaselt teeb komisjon nimetatud analüüsi alusel ettepaneku muuta mitme liikmesriigi staatust. Aruannetes käsitletakse ka makromajanduslikult olulisi valdkondi, näiteks kliima- ja energiapoliitika, mille suhtes kohaldatakse aga muid poliitikamenetlusi⁵.

Analüüsis kirjeldatakse ka liikmesriikide eelarveolukorda. Analüüsis tuginetakse komisjoni viimasele majandusprognoosile⁶ ja komisjoni arvamusele euroala liikmesriikide 2016. aasta eelarvekavade kohta, mis avaldati 2015. aasta novembris, aga ka juhistele⁷, mille komisjon võttis vastu eelmisel aastal selle kohta, kuidas tagada, et ühine eelarveraamistik toetaks ELi töökohtade loomise ja majanduskasvu kava.

Riigiaruannetes analüüsitakse üksikasjalikult komisjoni poolt eelmisel aastal tuvastatud investeerimistõkkeid; aruanded esitati koos 2016. aasta majanduskasvu analüüsiga. Liikmesriigid peavad tegema omavahel ja ELi institutsioonidega rohkem koostööd, et tõkked Euroopa poolaasta raames kõrvaldada ja anda oma panus Euroopa investeerimiskava⁸ kolmandasse sambasse.

Riigiaruanded on lähtepunktiks liikmesriikidega nende majandus- ja sotsiaalprobleemide üle dialoogi pidamisel. Kõnealused dialoogid koos euroala soovitustega peaksid olema abiks aprillis esitatavate riiklike reformikavade koostamisel. Üldiselt ei anna komisjon soovitusi valdkondades, mida ei ole riigiaruannetes nimetatud probleemsetena, ja piirab igale liikmesriigile esitatavate soovituste arvu. Soovitused koostatakse sõltuvalt nende probleemide raskusastmest, mida on kajastatud makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse kohastes riikide olukorra kirjeldustes.

2. MAJANDUSLIK TAUST

Euroopa majandus on hoolimata väliste riskide suurenemisest tasapisi elavnemas. Maailma majanduse kasv on aeglustunud (2015. aastal kasvas SKP ainult ligikaudu 3 %) ja selle elavnemist takistavad arvukad riskid⁹. Kuigi suurimad arenenud majandusega riigid kogevad jätkuvat elavnemist või tsükli haripunkti, on tärkava turumajandusega riikidel käsil keerulised ajad. Hiina majanduskasv aeglustub prognooside kohaselt veelgi, mis mõjutab negatiivselt eelkõige teisi tärkava turumajandusega ja arenevaid riike ning üleilmseid kapitalivoogusid.

Euroopa majandus on seni suutnud riskidega toime tulla, kuid ebasoodsama keskkonna mõju on tunda üha rohkem. Energiahindade langus peaks jätkuma, toetades majapidamiste ostujõudu. Põgenike ja rändajate enneolematult arvukas saabumine on tekitanud avalikule sektorile lisakulusid, sest see nõuab rohkem vastuvõtu- ja muid põgenikega seotud meetmeid. Rahaturutingimused peaksid jääma väga soodsaks ja eelarvepoliitika peaks majanduse elavnemist sel aastal prognooside kohaselt toetama. Küll aga võib ELi-välise aeglasema majanduskasvu negatiivne mõju ületada kaubanduse otsest mõju. Madalad kaubahinnad võivad samuti kujutada endast riski, kui need muudavad maailmamajanduse ebastabiilsemaks. Finantsturgude volatiilsus on viimasel ajal oluliselt suurenenud. Eriti just pangaaktsiate hind on selgelt langenud ja mõne liikmesriigi võlakirjade riskipreemiad on suurenenud.

---

⁵ Energialiidu olukord aastal 2015 (COM (2015) 572); Aruanne kliimameetmete rakendamise kohta (COM (2015) 576).

⁶ Euroopa Komisjon, Euroopa majanduse 2016. aasta talveprognoos.

⁷ COM(2015) 12.

⁸ COM(2014) 903.

⁹ Euroopa Komisjon, Euroopa majanduse 2016. aasta talveprognoos.

Majanduse elavnemine jääb ELis aeglaseks ja hapraks ning toob esile vajaduse kiirendada struktuurireforme, soodustada investeerimist ja suurendada majanduse konkurentsivõimet.

Majanduse elavnemine on nõrk võrrelduna nii varasemate aastate kui ka teiste arenenud riikidega. ELi majanduskasvuks prognoositakse sel aastal 1,9 % SKPst, mis peaks 2017. aastal suurenema 2 %ni. Töötusemäär peaks jätkuvalt langema (2015. aasta 9,5 %-lt 2016. aastal 9 %-le), kusjuures langus peaks olema suurem liikmesriikides, kus tööturereformid on lõpetatud. Eratarbimine peaks jääma majanduskasvu peamiseks mootoriks, mida toetavad paranevad tööturutingimused ja reaalse netosissetuleku kasv. Kuna maailmamajanduse nõudluse vähenemine kärbib ekspordipõhise elavnemise väljavaateid, tuleb praegust madalat investeringute taset tõsta, et jätkuks majanduse laiapõhjalisem elavnemine ja potentsiaalse majanduskasvu langustrend pöörduks tõusule.

3. RIIGIPÕHISTE SOOVITUSTE ALUSEL TEHTUD EDUSAMMUD

Üldise makromajandusliku stabiliseerumise taustal saavutasid liikmesriigid 2015. aasta riigipõhistes soovitustes osutatud probleemidega tegelemisel teatavat edu. 2016. aasta riigiaruannete põhjal on areng olnud aastate lõikes sarnane. Pikemas perspektiivis on selge, et peamiste reformide rakendamise tulemused võtavad aega. See on tingitud nii alustatud reformide keerukusest (näiteks tööturu, pensionisüsteemi ja pangandussektori reformid) kui ka sellest, millal toimuvad riigis valimised. Mitmes liikmesriigis (Taani, Eesti, Iirimaa, Horvaatia, Poola, Portugal ja Slovakkia) olid parlamendi- või presidendivalimised 2015. aastal või 2016. aasta alguses. Võrreldes 2014. ja 2015. aastaga muutus nii riigipõhiste soovituste arv kui ka nende ulatus. Komisjon avaldab kogu hinnangu maikuus koos riigipõhiste soovituste ettepaneku esitamisega.

Euroopa liigub mõnes valdkonnas üldiselt strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide täitmise suunas. Kliimamuutust ja energiavaldkonda käsitlevate eesmärkide täitmisel püsivad liikmesriigid kindlalt graafikus. Kõige tõenäolisemalt täidetakse 2020. aastaks heitkoguste vähendamist, taastuenergia ja energiatõhusust käsitlevad eesmärgid. Viimaste kättesaadavate andmete alusel on EL õigel teel ka hariduseesmärkide saavutamisel. 17 liikmesriiki on juba täitnud eesmärgi seoses noorte varajase haridussüsteemist lahkumise vähendamisega ja 12 liikmesriiki on täitnud eesmärgi seoses kolmanda taseme hariduse omandamisega. Kuigi tööhõivealast eesmärki on paljudes liikmesriikides jätkuvalt keeruline saavutada, on tööhõive olukord peaaegu kõigis liikmesriikides paranenud. 2015. aasta lõpus suurenes tööhõive 1,1 %, jõudes kriisieelsele tasemele 70,5 %. Tööhõivemäär kasvab kiiremini naiste osas, kuigi sugudevaheline erinevus on jätkuvalt suur. Vaja on võtta lisameetmeid, et vähendada lõhet meeste ja naiste tööhõivemäära vahel. Teadus- ja arendustegevuse kulud (protsendina SKPst) suurenesid ligikaudu pooltes liikmesriikides, kuid ELi eesmärgini jõudmine tundub olevat keeruline. Suuremad probleemid püsivad vaesuse vähendamisega seotud eesmärgi täitmisel, kuna vaesuses elavate või sotsiaalselt tõrjutud inimeste arv Euroopas on majanduskriisi tõttu suurenenud. Viimane trend on siiski positiivne, kuna vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arv paistab olevat rohkem kui pooltes liikmesriikides vähenenud. See 2015. aasta trend oli arvatavasti seotud tööturu paranenud tingimustega. 2. lisa on antud ülevaade kõigist strateegia „Euroopa 2020” eesmärkidest.

4. MAKROMAJANDUSLIKU TASAKAALU TAASTAMINE

EL ja euroala liikmesriigid teevad edusamme oma majanduse tasakaalustamisel. Mõned tasakaalustamatused on kriisi põhjustatud, kuid paljud olid olemas juba enne kriisi puhkemist ja nende tõttu oli kriisi mõju nii suur. ELi liikmesriikide majanduse suunamine kestva tasakaalu taastamise teele on oluline mitte ainult liikmesriikide endi, vaid ELi ja euroala jaoks tervikuna, et olla tulevaste majandusvapustuste suhtes vastupidavam ning liikuda jätkusuutlikuma, ühtsema ja suurema majanduskasvu suunas.

Põhjalikes analüüsides käsitletakse süvitsi liikmesriikides esinevat tasakaalustamatust. Seejuures eristatakse tsükliliste tegurite tõttu tehtud ja struktuurireformidest tulenevaid kohandusi ning jõutakse järeldusele, et ainult viimased on jätkusuutliku majanduskasvu alus. Võttes arvesse ELi riikide kaubandus- ja finantsseoste olulisust, analüüsitakse ka tasakaalustamise piiriülest mõju, osutades sellele, et see peab toimuma nii suurte väliskohustustega riikides kui ka nendes riikides, kus on ülejääk. Jätkuvalt on hädavajalik vähendada võlataset. Kuigi mõnel juhul avaliku ja erasektori võlatase jätkuvalt väheneb, võib selle kõrge tase muuta majanduse võimalike šokkide korral haavatavaks. Muudel juhtudel võib madal, kuid suurenev võlatase osutada kasvavale haavatavusele.

4.1. Tasakaalu taastamine ELis ja euroalal

Olemasolevate tasakaalustamatuste kohandamist takistavad mitu tegurit. Tagasihoidlik nominaalkasv ja väga madal inflatsioon takistavad finantsvõimenduse vähendamist. Maailmamajanduses nõudluse nõrgenemine kärbib majanduse ekspordipõhise elavnemise väljavaateid. Püsiv suur töötus mõnes liikmesriigis võib vähendada potentsiaalset majanduskasvu ka oskuste kaotamise ja tööalase konkurentsivõime vähenemise tõttu.

Välise tasakaalustamatuse korrigeerimine edeneb. Suurte väliskohustustega riikides on kriisieelset suurt jooksevkonto puudujääki märkimisväärselt vähendatud või on see muutunud ülejäägiks. Kulupõhine konkurentsivõime on välistegurite abil üldiselt paranenud. Mõnes liikmesriigis on seoses ressursside nihkumisega avatud sektorisse märke struktuurset kohandumisest. Euroala jooksevkonto on praegu maailma ühes suurimas ülejäägis. Üksikute liikmesriikide ülejääk paistab silma oma suurusega, osutades sellele, et nii sisenõudlus kui ka investeeringud on vähenenud.

Jätkuvalt teeb muret kõrge võlatasemega seonduv haavatavus. Enamikus riikides bilansi parandamine edeneb ning nii kodumajapidamiste hulgas kui ka äriktoris jätkatakse finantsvõimenduse vähendamist. Finantsvõimenduse selline vähendamine on aga sageli seotud kulutuste kärpimisega. Mõnes riigis on erasektori võlataseme suhe SKPsse vähenenud tänu majanduskasvu tugevale taastumisele. Mitmes liikmesriigis jääb kohustuste maht varasemale kõrgele tasemele. Riikides, kus finantsvõimenduse vähendamise surve mõjutab majanduse elavnemist ning vähendab investeeringute ja tarbimise väljavaateid, tuleb veelgi rohkem keskenduda tootlikkuse ja konkurentsivõime suurendamiseks vajalike tingimuste loomisele, et kompenseerida finantsvõimenduse vähendamise mõju majanduskasvule ja tööhõivele.

Pangandussektor on suurendanud kapitaliseeritust, kuid püsib surve, mis on seotud krediidi- ja varakvaliteedi halvenemise ja madala kasumlikkusega. Pangad on teinud märkimisväärsed edusamme bilansside kohandamisel ning pangandusasutused on üldiselt hästi kapitaliseeritud ja likviidsed. Samal ajal on eri tegurite koosmõju tõttu mõnes liikmesriigis pangandussektori viivislaenude osakaal jätkuvalt suur ja varade kvaliteet halb. Kui sellele tähelepanu ei pöörata, võivad need nõrgad kohad tingida laenumahu kasvu aeglustumise ja ebapiisava laenude andmise. Peale selle mõjutab väiksema majanduskasvu ja madalamate intressimääradega majanduskeskkond pangandussektori kasumeid.

Struktuurireforme on vaja, et lihtsustada ressursside ümberjaotamist firmade, sektorite ja piirkondade vahel, et suurendada tootlikkust, konkurentsivõimet ja tööhõivet. Liikmesriigid peavad parandama kasutatavate ressursside ümberjaotamist, suunates neid avatud sektoritesse ja iga majandussektori kõige tootlikumatesse firmadesse. Seda võivad toetada reformid, millega avatakse toote- ja teenuseturged, mis annaksid samuti tõuke ELi siseturu arengule, ja struktuurireformid, millega kõrvaldatakse tõkked kaupade ja teenuste vabalt liikumiselt.

4.2. Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse rakendamine

Komisjon on parandanud makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse läbipaistvust. Riigiaruannetes esitatud hinnangud peegeldavad kohustusi, mis komisjon on võtnud teatistes majandus- ja rahaliidu lõpuleviimiseks¹⁰ vajalike meetmete kohta, näiteks menetluse läbipaistvam rakendamine. Põhjaliku analüüsi tulemused on paremini kokku võetud riigiaruannete tabelites, kus kirjeldatakse tasakaalustamatuse allikaid ja peamisi järeldusi seoses asjaomaste majandusmuutujatega, olukorrale reageerimiseks võetud poliitilisi meetmeid ja poliitikas esinevaid puudujääke. Komisjoni talitused avaldavad ka kogumiku, kus on esitatud kogu oluline teave makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse kohta.

Komisjoni ühtlustab ja stabiliseerib makromajandusliku tasakaalustamatuse liigitust. Teabevahetuse tõhustamiseks ja lihtsustamiseks on sel aastal vähendatud makromajandusliku tasakaalustamatuse liikide arvu kuuel neljale: tasakaalustamatus puudub, tasakaalustamatus, ülemäärane tasakaalustamatus ja ülemäärane tasakaalustamatus, mis nõuab parandusmeetet. Neid liike ei ole kavas järgmistel aastatel muuta. Erijärelevalve käivitatakse tasakaalustamatuse ja ülemäärase tasakaalustamatuse korral ja seda kohandatakse vastavalt menetluse aluseks olevate probleemide raskusastmele. Riigipõhistes soovitusetes lähtutakse tasakaalustamatuse laadist ja arvesse võetakse liikmesriigi reformikavas esitatud reformimeetmeid.

Tabel 1: Tasakaalustamatuse liigid makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluses.

Varasem liigitus	Uus liigitus
Tasakaalustamatus puudub	Tasakaalustamatus puudub
Tasakaalustamatus, millega seoses tuleb võtta poliitikameetmeid ja mis eeldab järelevalvet	
Tasakaalustamatus, millega seoses tuleb võtta otsustavaid poliitikameetmeid ja mis eeldab järelevalvet	Tasakaalustamatus
Tasakaalustamatus, millega seoses tuleb võtta otsustavaid poliitikameetmeid ja mis eeldab erijärelevalvet	
Ülemäärane tasakaalustamatus, millega seoses tuleb võtta otsustavaid poliitikameetmeid ja mis eeldab erijärelevalvet	Ülemäärane tasakaalustamatus
Ülemäärane tasakaalustamatus, mis nõuab parandusmeetet*	Ülemäärane tasakaalustamatus, mis nõuab parandusmeetet

*Ülemäärane tasakaalustamatus, mis nõuab parandusmeetet, tähendab ülemäärase tasakaalustamatuse menetluse algatamist määruse (EL) nr 1176/2011 alusel.

¹⁰ COM(2015) 600.

Põhjalikus analüüsis on võetud arvesse ka negatiivse mõju kandumist teistesse riikidesse ja süsteemseid küsimusi. Makromajanduslike tasakaalustamatuste tuvastamisel ja hindamisel võetakse arvesse seda, et euroala kooskõlastatud lähenemisviisiga tagatakse tasakaalustamatuste vähendamine, toetades samas majanduse elavnemist. Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse eesmärk on ennetada ja korrigeerida tasakaalustamatusi, mis võivad kahjustada riiki ennast, euroala või kogu ELi. Häiremehhanismi aruandes 2016,¹¹ mis avaldati samal ajal 2016. aasta majanduskasvu analüüsiga, märkis komisjon, et 18 liikmesriigi suhtes tuleks läbi viia põhjalik analüüs, et hinnata üksikasjalikumalt võimalike tasakaalustamatuste tõsidust.

Leitakse, et tasakaalustamatus esineb vähemates liikmesriikides kui eelmisel aastal. Täiendavalt analüüsiti 18 liikmesriiki ja põhjaliku analüüsi käigus leiti, et neist kuues tasakaalustamatus puudub, seitsmes liikmesriigis esineb tasakaalustamatus ja viies ülemäärane tasakaalustamatus. Horvaatiat ja Portugali käsitlevad hinnangud vaatab komisjon läbi mais ja võtab seejuures arvesse nende riiklike reformikavade ambitsioonikust. 3. lisas on kokku võetud liikmesriikide põhjalike analüüside tulemused.

Tabel 2: 2016. aasta põhjaliku analüüsi tulemused (tasakaalustamatuste uue liigituse alusel)

Tasakaalustamatus puudub	BE, EE, HU, AT, RO, UK
Tasakaalustamatus*	DE, IE, ES, NL, SI, FI, SE
Ülemäärane tasakaalustamatus*	BG, FR, HR, IT, PT

Nii tasakaalustamatuse kui ka ülemäärase tasakaalustamatusega kaasneb erijärelevalve, mida kohandatakse probleemide raskusastmega.

Makromajanduslike tasakaalustamatuste ühtlustatud jaotuse alusel kohaldatakse erijärelevalvet kõigi liikmesriikide, kus esineb tasakaalustamatus ja ülemäärane tasakaalustamatus. Erijärelevalve peaks tagama tuvastatud tasakaalustamatusele reageerimiseks võetud poliitikameetme põhjalikuma jälgimise, kasutades intensiivset dialoogi riiklike ametiasutustega, ekspertide lähetusi ja regulaarseid eduaruandeid, mida arutatakse kõigi liikmesriikidega. Samuti aitab selline suhtlus asjaomases liikmesriigis jälgida riigipõhiste soovituste rakendamist. Järelevalve võib sõltuda tasakaalustamatuse konkreetsest laadist. Ülemäärast tasakaalustamatust kogevate riikide suhtes kohaldatakse reeglina rangemat järelevalvet. Nende riikide suhtes, kus on ülemäärane tasakaalustamatus, mis nõuab parandusmeetet, kohaldatakse ülemäärase tasakaalustamatuse menetlust, mis hõlmab poliitilisi soovitusi tasakaalustamatuse vähendamiseks ja sellele järgneb parandusmeetmete kava rakendamine.

¹¹ COM(2015) 691.

5. LIIKMESRIIKIDE REFORMID

Enamik liikmesriike on teinud reformide rakendamisel edusamme. Tööd reformide kallal on vaja jätkata ja intensiivistada, et valmistada riigi majandus ette tulevasteks šokkideks ja suurendada konkurentsivõimet. Majanduse elavnemise ulatus ja jätkumine sõltuvad reformide vastuvõtmise ja rakendamise tempost ja tõhususest. ELi vahendeid (eelkõige Euroopa struktuuri- ja investeerimisfonde) saab ja tuleks kasutada reformide lihtsustamiseks. Kui eelmise aasta riigipõhistes soovitustes osutati probleemidele, mis olid liikmesriikides majandus- ja sotsiaalpoliitika arutelude keskmes, siis selle aasta riigiaruannetes osutatakse uutele asjaoludele, nt rändajate ja pagulaste sissevool.

Edu saavutamiseks on tähtis reformide kvaliteet. Ressursside tõhus suunamine tootlikumatesse firmadesse suurendaks tootlikkuse ja majanduskasvu määra. Lisaks suurendaks see tõhusamate firmade investeringuid, tugevdades liikmesriikide majanduse pikaajalist kasvupotentsiaali. Toote-, teenuste ja tööturu reformid annavad tulemust aja jooksul, kuid need käivitavad ressursside ümbersuunamise ja investeerimise ning ELi majanduse tootmisbaasi moderniseerimise.

Liikmesriikide tasandi reforme on vaja ELi tasandi meetmete täiendamiseks. ELi tasandil on kokku lepitud mitmetes poliitikareformides ja -vahendites, mille eesmärk on luua parem ärikeskkond ja kindlam ja stabiilsem õiguskeskkond, näiteks ühtse turu strateegia, digitaalne ühtne turg, energialiit ja kapitaliturgude liit, ringmajanduse pakett ja parema õigusloome tegevuskava. Järgmises punktis kirjeldatakse, kuidas edenevad liikmesriikidel reformid eelmise aasta riigipõhistes soovitustes märgitud valdkondades.

5.1. Investeeringute taaskäivitamine

Investeeringustingimuste parandamiseks on vaja meetmeid võtta eri valdkondades. Investeeringuteks reaalmajandusse on vaja meelitada ligi erasektori investoreid ja tagada kvaliteetsed avaliku sektori investeeringud. Kooskõlas Euroopa investeerimiskavaga on selleks, et investeeringud hakkaksid toetama majanduskasvu ja töökohtade loomist, vaja parandada riskirahastamist, luua parem investeerimiskeskond ja töötada välja struktureeritumad ja nähtavamad investeerimisprojektid. Komisjon on Euroopa tasandil juba rakendanud mitmeid investeerimist hoogustavaid reforme, näiteks esitanud direktiivil Solventsus II põhineva ettepaneku. Komisjoni talitused koostasid ka põhjaliku loetelu kõigi liikmesriikide peamiste investeerimisega seotud probleemide kohta¹². See hõlmab õigus- ja haldustõkkeid, riigihanke- ja maksuvaldkonda, kohtusüsteeme, rahastamis- ja maksejõuetusraamistikke, haridust ja oskusi ning sektoripõhiseid nõudeid. Peale selle täheldas komisjon vajadust suurendada ja mitmekesistada kättesaadavaid rahastamisallikaid ning laiendada prioriteete traditsiooniliselt taristult ka muudele valdkondadele, nii et oleksid hõlmatud ka inimressursid ja seonduvad sotsiaalinvesteeringud.

Investeeringutest ei ole seni saanud olulist tõukejõudu majanduse elavnemiseks¹³. Liikmesriike ergutatakse looma investeerimist soodustavad tingimused – selleks on vaja kõrvaldada kitsaskohad, suurendada õiguslikku prognoositavust, tugevdada ühtset turgu, määrata kindlaks stabiilne projektitsüklid ja tagada koordineerimine ja kavandamine kõigil haldustasanditel. Enamikus liikmesriikides on jätkuvalt tunda finantskriisi negatiivset mõju investeeringutele ja mõnes riigis on muutunud avaliku sektori ja era- või äriktori

¹² Komisjoni talituste töödokument (2015) 400.

¹³ Euroopa Komisjon, Euroopa majanduse 2016. aasta talveprognoos.

investeeringute vaheline suhteline tasakaal. Näiteks Iirimaal mängivad pärast rasket ja laiaulatuslikku kohandamisprotsessi erainvesteeringud majanduse elavnemises keskset rolli.

ELi vahenditel on jätkuvalt keskne roll mitmes liikmesriigis. Bulgaarias, Tšehhi Vabariigis, Eestis, Horvaatias, Lätis, Leedus, Ungaris, Maltal, Poolas, Portugalis, Rumeenias, Slovakkias ja Sloveenias moodustavad ELi vahendid suure osa investeeringutest. Komisjon teeb vahendite haldamise ja investeerimise parandamiseks liikmesriikidega tihedalt koostööd. Vahendite kasutamise määra saaks tõsta, parandades riiklike ja piirkondlike haldusasutuste suutlikkust ja tehnilist abi, mis aitaks omakorda parandada eri ELi vahendite kombineerimist.

2014.–2020. aasta mitmeaastases finantsraamistikus on Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid tihedalt seotud strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide ja riigipõhistes soovitud märgitud makromajanduslike probleemidega. Lisaks vahendite kasutamise tasemele on oluline tagada, et ELi vahendeid kasutataks majandus- ja sotsiaalprobleemide lahendamiseks liikmesriikides kõige tõhusamal viisil. Osa vahendite kasutamise hilinevad kavandamine nõuab nüüd lisapingutusi, et tagada kiirem ja sujuvam väljamaksete tegemine. Mõni liikmesriik peab veel täitma eeltingimused, muidu võib komisjon peatada vahemaksed asjaomaste programmide prioriteetide tarbeks. Lisaks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidele tuleb rahastamine ka Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondist, raamprogrammist „Horisont 2020”, Euroopa ühendamise rahastust (sealhulgas üle 4,1 miljardi euro ainuüksi transpordiprojektidele) ja muudest otse hallatavatest ELi vahenditest ning kõige parem oleks, kui neid võimalusi sobivalt kombineeritaks. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest eraldatakse aastatel 2014–2020 liikmesriikidele üle 450 miljardi euro, et rahastada arukat ja kaasavat majanduskasvu, konkurentsivõimet ja ühetegevust.

Hoolimata teatavast edust on paljudes liikmesriikides mõnes olulisemas sektoris investeerimine häiritud. Eriti on see nii ehitus- ja teenuste sektoris ning võrgutööstustes. Suhteliselt soodne ärikeskkond sellistes liikmesriikides nagu Eesti ja Ühendkuningriik soodustab investeerimist. Samas on mitmele liikmesriigile iseloomulik, et investeerimist tõkestavad halduskoormus, bürokraatia, ebatõhus avalik haldus, õiguslik ebakindlus või muutuv õiguskeskkond ning vähene läbipaistvus, mis takistab võitlust korruptsiooniga. Suuremahuliste projektide vaevalisi või pikki menetlusi on täheldatud mitmes liikmesriigis. See võib takistada turule sisenemist või ettevõtte asutamist, nt jaesektoris ja kutseteenuste valdkonnas. Keeruline juurdepääs rahastamisele pidurdab mõnes liikmesriigis samuti investeerimist.

Reaalmajandusele laenuandmise taastamine

Finantssektor on jätkanud laenuandmise leevendamist. Hoolimata laenumahu väiksemast kasvust riikides, kus tegeletakse finantsvõimenduse vähendamisega, on näha positiivseid muutusi laenuandmises. Euroopa Keskpanka 2016. aasta jaanuari pankade laenuandmise uuringu¹⁴ põhjal andsid pangad teada, et ettevõtjatele antavate laenuandmise, kodumajapidamiste eluaseme-laenuandmise ja tarbijakrediidi puhul on laenuandmised üldiselt leevenenud. Ettevõtjatele antavate laenuandmise tingimuste leevendamise peamiseks teguriks on jätkuvalt konkurents. Pangad jätkasid uute laenuandmise tingimuste leevendamist kõigi laenuandjate lõikes, eelkõige ettevõtjatele antavate laenuandmise puhul. Pankade tugevdamisel saavutatud edu toetab ka laenuandmise leevendamist.

---

¹⁴ Euroopa Keskpank, The euro area bank lending survey, Fourth quarter of 2015, jaanuar 2016.

Teatavat edu on saavutatud rahastamisele juurdepääsu parandamisel. Mitu liikmesriiki on rakendanud või asunud rakendama algatusi rahastamisele juurdepääsu parandamiseks. Ungari käivitas majanduskasvu rahastamise kava. Käimas on ka mitmed algatused, millega parandatakse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele, seda eriti ELi vahendite abil. Näiteks Portugal muutis Euroopa struktuuri- ja riiklike fondide kaudu kättesaadavaks vahendid investeringute tegemiseks aktsia- ja riskikapitali. Malta liidab kohalikud ja ELi vahendid, et pakkuda VKEdele maksukrediiti, toetusi ja finantstagatise.

Maksejõuetuse raamistikke on parandatud mitmes liikmesriigis. Horvaatia vaatas läbi juriidilise ja füüsilise isiku maksejõuetust käsitlevad õigusaktid. Iirimaa muutis maksejõuetuse raamistikku, et suurendada eraisikute maksejõuetuse ja pankrotiskeemide kasutamist. Hispaania võttis kasutusele uue eraisikute maksejõuetuse raamistiku ja muutis äriühingute maksejõuetuse menetluse ja kohtuvälised menetlused paindlikumaks.

5.2. Majanduse moderniseerimine struktuurireformide abil

2016. aasta majanduskasvu analüüsis rõhutas komisjon liikmesriikide vahelise tõhusa koordineerimise vajadust, seades eesmärgiks suurema tootlikkuse ja liikmesriikidevahelise lähenemise. Samuti rõhutas ta vajadust leida tööturupoliitikas tasakaal paindlikkuse ja turvalisuse vahel ning luua integreeritud ja konkurentsivõimelisem toote- ja teenustetur.

Tööhõive ja sotsiaalpoliitika

Tööhõive on kasvamas nii ELis kui ka euroalal. Töötus, sealhulgas noorte töötus, on vähenemas. Samal ajal 2015. aastal pikaajaline töötus võrreldes 2014. aastaga siiski kasvas, kuigi aasta jooksul täheldati selle järkjärgulist vähenemist. Pikaajaline töötus puudutab 10,5 miljonit inimest ja moodustab 48 % kogu töötusest. Noorte töötus püsib 20 % tasemel, mis tähendab, et neli ja pool miljonit noort inimest on ilma tööta. Mõnes liikmesriigis lahkuvad paljud noored riigist. Kreekas, Hispaanias, Horvaatias ja Itaalias on noorte töötuse osakaal ligikaudu 40 % või rohkem. Lisaks on reas liikmesriikides suur nende noorte osakaal, kes ei tööta ega õpi, näiteks Bulgaarias ja Itaalias on nende osakaal üle 20 %.

Selleks et tugevdada ELi konkurentsipositsiooni, on jätkuvalt oluline, et keskpikas perspektiivis muutuksid palgad kooskõlas tootlikkuse arenguga. Mitu riiki on teinud jõupingutusi oma tööturu reageerimisvõime parandamiseks ja ettevõtete kasvu lihtsustamiseks. Need hõlmasid teatavate ettevõtetele seatud piirmäärade kõrvaldamist ja töövaidluste lahenduste prognoositavuse parandamist, mis võivad lihtsustada töötajate algset värbamist. Kuigi ELis on palgakasvu üldiselt tootlikkuse kasvuga kohandatud, jääb mõne liikmesriigi edu selles valdkonnas tagasihoidlikuks. Kooskõlas 2015. aasta riigipõhiste soovitusetega sõlmiti Soomes aastateks 2014–2015 ja Hispaanias aastateks 2015–2017 sektorivahelised palgatõusu piiramise kokkulepped. Irimaal kehtestati uus mehhanism miinimumpalga määramiseks ja Saksamaal kehtestati riiklik kohustuslik miinimumpalk.

Vaja on võtta täiendavaid meetmeid tööturu killustatuse vähendamiseks. Õiguslike erinevuste vähendamine tähtajatute ja ebastandardsete lepingute vahel võib kiirendada üleminekut tähtajatutele lepingutele ja soodustada stabiilset tööhõivet, muutes töötajatele ja tööandjatele huvipakkumaks investeerimise oskustesse ja elukestvasse õppesse. Sellesuunalised reformid jätkusid 2015. aastal kooskõlas riigipõhiste soovitusetega, eriti riikides, kus esineb eriti suur tööturu duaalsus, näiteks Itaalias ja Poolas. Põhjaliku tööturureformi osana on Itaalia lihtsustanud lepingulist korda ja tööõigusmenetlusi ning vähendanud tööõiguse ulatust pärast ebaõiglast koondamist tööle ennistamise puhul.

Noortegarantii on nüüd, selle kolmandal kasutusaastal, hakanud tulemusi andma. Noorte inimeste olukord ELis on paranemas ja üha rohkem annab tulemusi töö koolist tööle siirdumise parandamisel, sealhulgas nende noorte varajane teavitamine ja aktiveerimine, kes ei tööta ega õpi. Peamiste tulemustena võib nimetada paremat teavitamist, noorte vajadustest lähtuvaid riiklikke tööhõiveteenuseid, noortele mõeldud paremini kavandatud aktiivseid tööturumeetmeid ja keskendumist kvaliteetsele õpiposiõppele. Noortegarantiiga seoses kiirendati reformide tegemist eriti sellistes probleemsemates liikmesriikides nagu Itaalia ja Portugal, ja liikmesriikides, kes saavad ELilt rahalist abi innovaatiliste suuremahuliste meetmete ja struktuurireformide jaoks.

Kuigi töötute tööturule tagasitoomisel on tehtud edusamme, on vaja täiendavalt reformida aktiivset tööturupoliitikat. Mitu liikmesriiki, näiteks Hispaania, Prantsusmaa, Läti ja Soome on käivitanud pikaajalistele töötutele suunatud uued aktiivsed meetmed. Itaalia hakkab reformima aktiivse tööturupoliitika juhtimist ja soovib tugevdada selle seotust passiivse poliitikaga. Siiski tuleb veel tegeleda mõningate muude probleemidega, nt tööhõive- ja sotsiaalteenuste ebapiisav koordineerimine, ebapiisav koostöö tööandjatega ja nende ebapiisav kaasamine, suhteliselt madal aktiivse tööturupoliitika meetmetes osalemise määr ja nende ebapiisav rahastamine. Peale selle on riike, kes ei kasuta individuaalset lähenemisviisi, mis põhineks profiilanalüüsil, oskuste sobitamisel tööturu vajadustega või intensiivsel nõustamisel. Soovituse pikaajaliste töötute tööturule integreerimise kohta võttis nõukogu vastu 2015. aasta detsembris¹⁵ ja selles antakse liikmesriikidele juhiseid, kuidas suurendada jõupingutusi pikaajalise töötusega tegelemiseks.

Vaesuse vähendamiseks on vaja terviklikku poliitilist lahendust. Mitmes liikmesriigis on võetud või võetakse meetmeid seoses sotsiaalabi ja eelkõige miinimumsissetuleku piisavuse ja ulatusega. Kuna sissetulekutoetuse andmise korral peaks paranema ka selle saaja sobivus tööturuvajadustele, on loodud mitmesuguseid rahalisi ja muid stiimuleid, et lihtsustada tööturule tagasipöördumist. Nimetada võib Taani ja Itaalia töötushüvitiste süsteemi ning Malta tööhõivetoetuse süsteemi. Et luua tasakaal vaesuse vähendamise ja tööturul osalejate arvu suurendamise eesmärkide vahel, püüavad mõned liikmesriigid, nt Ühendkuningriik, koondada eri hüvitised laiaulatuslikumate skeemide alla. Üha suuremat muret valmistab vaesuses elavate laste arvu suurenemine, mistõttu on mõned liikmesriigid suurendanud vastavaid sotsiaalhüvitisi. Vähest edu on saavutatud romade kaasamisel asjaomastes liikmesriikides.

Rändajate ja pagulaste edukas lõimimine vajab mõnes liikmesriigis erilist tähelepanu. Rändajate ja pagulaste suur sissevool viimastel aastatel on tõsine probleem paljudes liikmesriikides ja ELis tervikuna. Samas kätkeb see endas ka võimalusi, seda eriti muutuva demograafiaga liikmesriikides. Varem pagulastega saadud kogemuste alusel võib väita, et neil võib olla keerulisem tööturuga lõimuda kui keskmisel kolmanda riigi kodanikul. Edukaks lõimumiseks on lisaks muule vaja kohe hinnata nende oskuseid, kiiresti tunnustada kvalifikatsioone ja õpetada piisavalt keelt, et tagada tõhus ja võimalikult kiire juurdepääs tööturule, tervishoiusüsteemile ja eluasemele. Võttes arvesse laste ja noorte suurt osakaalu (ligikaudu 26 %), peab eelkõige kiiresti kohanema haridussüsteem, et pakkuda vajadustele vastavaid põhioskusi ja keeleõppeprogramme. Peale selle tuleb erilist tähelepanu pöörata naiste lõimimisele.

Haridus- ja koolitussüsteemide toimimine teeb jätkuvalt muret nii mõneski liikmesriigis. Kuigi haridussüsteemist varakult lahkunute osakaal on keskmiselt langenud 11,1 %-ni, ei ole üheksa liikmesriiki jätkuvalt saavutanud strateegia „Euroopa 2020” üldist 10 % eesmärki. Sellised struktuursed puudused ohustavad Euroopa majanduse kasvupotentsiaali. Mitu

---

¹⁵ Nõukogu dokument 14361/15.

liikmesriiki töötavad praegu välja oskusi käsitlevaid strateegiaid ja reformivad haridussüsteemi struktuuri. Tšehhi Vabariik on vastu võtnud kõrghariduse reformi ja Bulgaaria on vastu võtnud eel- ja koolihariduse seaduse, millega kehtestatakse konsolideeritud õigusraamistik, et parandada alg- ja keskkooli kvaliteeti ja võrdset kättesaadavust. Itaalia on alustanud koolireformi, et suurendada kooli autonoomsust, võtta õpetajate palga määramisel kasutusele tulemuspõhised komponendid ja parandada õpetajate värbamise süsteemi.

Tööjõuga seotud maksukoormust tuleks veelgi vähendada. Paljud liikmesriigid on võtnud meetmeid tööjõu maksustamise vähendamiseks. Näiteks Eesti ja Prantsusmaa võtsid meetmeid, et vähendada väikesepalgaliste tööjõumakse. Lisaks on reformitud tööjõu maksustamist mõnes kõrge töötusemääraga liikmesriigis, nt Belgias, Hispaanias ja Itaalias. Tööjõu maksukiil jääb siiski suureks mitmes liikmesriigis (eriti madala sissetuleku puhul) ja mõnes on see isegi suurenenud.

Ärikeskkond ja võrgutööstus

Äri- ja tööhõivesõbralikum õiguskeskkond soodustab erainvesteeringuid. Avaliku halduse tavade parandamine, korruptsiooni likvideerimine, läbipaistvus ning selged ja prognoositavad õigusaktid aitavad suurendada konkurentsivõimet, kiirendada majanduskasvu ja luua töökohti. Selles mõttes on näha edusamme. Itaalia võttis meetmeid, et täiendavalt reformida maksejõuetuse korral sundvõõrandamise menetlusi ja kiirendada neid. Prantsusmaa on jätkanud ambitsioonika lihtsustamiskava täitmist, kuhu nüüdseks kuulub üle 600 meetme, millest kolmandik on praeguseks rakendatud. Horvaatia on teataval määral parandanud äriühingute maksejõuetuseelset seisundit ja maksejõuetust käsitlevat raamistikku. Malta on võtnud kasutusele rea uusi tehnoloogilisi ja menetlussüsteeme, et vähendada bürokraatiat ja viivitusi tsiviilkohtutes. Lätis on tehtud märkimisväärsed edusamme vahendus- ja arbitraaziraamistike alal. Õigussüsteemi kvaliteet, sõltumatus ja tõhusus on teatavates liikmesriikides jätkuvalt probleemne, isegi kui õigussüsteemi reformidega on teataval määral edasi liigutud Itaalias, Lätis ja Sloveenias.

Bürokraatia vähendamiseks ja nii haldustõhususe kui ka reguleerimise kvaliteedi parandamiseks on veel ruumi. Tegevusloa andmise menetlustes esineb endiselt märkimisväärsed viivitusi ja rohkem kui kahes kolmandikus liikmesriikides on tegevust alustavatelt ettevõtelt küsitav tasu suurem kui 100 eurot, mis on Euroopa väikeettevõtlusalgatuses „Small Business Act” soovitatud ülempiir. Struktuurireformid viibivad sageli rakendussuutlikkuse puudujääkide ja ebastabiilsete institutsiooniliste struktuuride tõttu. Avaliku sektori investeerimistegevuse tõhusust vähendavad sageli puudused seoses projektide heakskiitmise, hangete, elluviimise ja valitsemissektori eri tasandite vahelise kehvaga koordineerimisega. Paljudes liikmesriikides on jätkuvalt probleemiks ettevõtetele kõrgetasemeliste ja hästi integreeritud e-valitsuse teenuste pakkumine.

Riigihangete valdkonnas on vaja olukorda veelgi parandada. Mõnes liikmesriigis on puudused riigihangete valdkonnas jätkuvalt üks peamisi Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamise auditite käigus avastatud rikkumiste allikaid. See pärsib investeerimist ja ühtse turu nõuetekohast toimimist. Riigihangete valdkonnaga seoses tuntakse muret ka korruptsiooni pärast.

Investeeringud energia- ja transpordivõrkudesse edendavad integreeritud ja paremini toimivaid turge, suurendavad varustuskindlust ja on väga olulised vähese CO₂-heitega majandusele üleminekul. Hispaania ja Prantsusmaa vaheliste elektri- ja gaasiühenduste rajamise lõpuleviimine on äärmiselt oluline näiteks varustuskindluse tagamiseks ja energiaturgude toimimise parandamiseks. Edenevad ka investeeringud, mida tehakse suurema

ülekandevõimega elektriühenduste ja esimeste gaasiühenduste loomiseks Balti riikidega ja Balti riikide vahel, et integreerida need riigid Euroopa võrkudesse ja energiaturgudele. Kolme Balti riigi ning Poola, Soome ja Rootsi vaheliste elektriühenduste hiljutise loomise tulemusel kasvas ühendamise määr ligikaudu 25 %-ni; Balti riikide vahelistesse ühendustesse tehakse jätkuvalt uusi investeeringuid. Hispaania on loonud fondi meresadamatele maismaajuurdepääsu parandamiseks.

ELi majanduse moderniseerimiseks on vaja kõrvaldada digitaalsidevõrkude puhul taristu puudused. Eeldatavat kasvu nõudluses kõrge kvaliteediga sidevõrkude järele ei tohiks lükata edasi pakkumise poole hiline reageerimine. Kuigi uue põlvkonna sidetaristu võrkude katvuse parandamiseks on tehtud märkimisväärseid jõupingutusi, on mõnes liikmesriigis raske saavutada digitaalarengu tegevuskava uue põlvkonna võrkude katvuse eesmärki, milleks on tagada aastaks 2020 kõigile eurooplastele juurdepääs internetiühendusele kiirusega 30 Mbps või rohkem.

Toote- ja teenusteturgede reformid

Paljudes ELi liikmesriikides on piirangute arv teenuste sektoris jätkuvalt suur. Regulaatiivsetel piirangutel on investeeringutele, majanduskasvule ja tööhõivele tõestatud kahjulik mõju, mida kajastavad ka komisjoni värskeimad hinnangud, mis avaldati samal ajal digitaalse ühtse turu strateegiaga¹⁶.

Euroopa poolaasta kogemused selles valdkonnas näitavad, et reformid tasuvad end ära. OECD¹⁷ hinnangul peaksid Itaalias 2012. aastal rakendatud struktuurireformid suurendama SKPd viis aastat hiljem 1,5 protsendipunkti võrra. Paljud nendest reformidest viidi ellu vastusena Euroopa poolaasta raames Itaaliale esitatud soovitustele. Muude reformidega on saadud nähtavaid tulemusi kiiremini. Vastusena 2012. aastal Hispaaniale esitatud soovitusele võeti kasutusele kiirload kaubandusametuse avamiseks, mille tagajärjel avati 2013. aasta esimesel poolel 7 000 uut asutust.

Riigiaruannete kohaselt on paljudes liikmesriikides tehtud teenuste turgude reformimisel edusamme, kuigi jätkuvalt aeglaselt. Äriteenuste sektori panus töötleva tööstuse ja muude teenuste sektorite tootlikkuse on ELi riikide majanduse moderniseerimiseks väga oluline. Erilist tähelepanu tuleb pöörata professionaalsete äriteenuste turgudel – eelkõige inseneri-, raamatupidamis-, arhitekti- ja õigusteenuste vallas – valitsevate piirangute suurusele ja arvule.

Kutseteenuste valdkonna reformidega võib saada konkreetseid tulemusi, kuid sellel alal on areng eriti aeglane. Sloveenia kiitis pärast 2011. aasta soovitusi 2012. aastal heaks kava, mille eesmärk on kutsealade dereguleerimine. Järgnevatel aastatel esitati täiendavad soovitused, millega on mitmes sektoris (ehitus, jaekaubandus, turism) praeguseks kaasnenu täielik dereguleerimine või kutsealadele juurdepääsu lihtsustamine. Poola algatas 2012. aastal järkjärgulise ja ulatusliku reguleeritud kutsealade reformiprotsessi. Reformid hõlmasid 248 kutseala, millest enamiku puhul on tõkked osaliselt kõrvaldatud ja 70 puhul on piirangud täielikult kaotatud. 2015. aastal kiitis Poola heaks selle dereguleerimise reformi kolmanda ja viimase osa. Iirimaa oli pärast 2014. aasta õigusteenuseid käsitlevat riigipõhist soovitusi teinud 2015. aasta lõpuks märkimisväärseid edusamme ja võtnud vastu õigusaktid kõnealuste turgude avamiseks.

---

¹⁶ COM(2015) 550.

¹⁷ OECD, Italy. Structural Reforms: Impact on Growth and Employment”, veebruar 2015.

Ehitussektor võib majanduse elavnemist oluliselt hoogustada, kuid vaja on reforme. Sektori taastumine pärast kriisi on osutunud aeglaseks ja keeruliseks ning reformid aitaksid seda taaselavdada, kuigi kriisieelseid jätkusuutmatuid tasemeid ei tohiks võrdlusaluseks võtta. Komisjon korraldas 2015. aastal ehitussektori tõkete põhjaliku analüüsi, mis kinnitas, et liikmesriigiti käsitletakse neid väga erinevalt.

Möödunud aastatel esitati ehitussektorit käsitlevaid riigipõhiseid soovitusi, et kõrvaldada regulatiivsed piirangud Taanis, Saksamaal, Leedus, Poolas, Slovakkias ja Rootsis. Edusammud on seni olnud piiratud. Poolas lihtsustas uus ehitusseadus 2015. aasta juunis ehitusega seotud halduskohustusi. Selles käsitleti siiski ainult piiratud arvu probleeme. Rootsis on tehtud uurimiskomisjonile ülesandeks uurida konkurentsi elamuehituse ja ehitusmaterjalide sektorites ning teha ettepanekuid selle suurendamise kohta. Slovakkias võeti 2015. aasta septembris vastu ehitusseaduse muudatus, et lihtsustada maakasutus- ja ehituslubade saamisega seotud haldusmenetlusi.

Jaesektoris regulatiivsete tõkete vähendamiseks ette nähtud reformide kiirendamine avaldaks märgatavalt positiivset mõju. Suurem konkurentsiturve pärast tõkete vähendamist parandaks turu struktuuri ja investeerimise dünaamikat, millega kaasneks tõhusamate ja uuendusmeelsete ettevõtete turule sisenemine. Tarbijad saaksid kasu madalamatest hindadest, suuremast valikust, uuendustest ja paremast kvaliteedist, mis stimuleeriks tarbimist.

Jaesektori õiguskeskkonna parandamisel on liikmesriigid teinud üldiselt mõningaid edusamme, kuid vaja on täiendavaid jõupingutusi. Eelkõige on ruumi asutamistingimuste parandamisel. Soome on tühistanud lahtiolekuaegu reguleeriva seaduse ja maakasutuse planeerimise muudatuste kaudu on astunud mõned sammud asutamistingimuste parandamiseks jaesektoris. Hispaanias pani 2014. aasta reform jaesektoris aluse parematele asutamise- ja tegutsemistingimustele. Sellest reformist saab tegelikult kasu aga alles siis, kui autonoomsed piirkonnad võtavad vastu vajalikud rakendusaktid.

Riigiaruannetes rõhutatakse ka tooteturgul esinevaid tõkkeid vähendavate uute reformide vajadust. Itaalias on viimastel aastatel viidud ellu reformid turupiirangute vähendamiseks ja konkurentsi suurendamiseks 2012. aasta nn liberaliseerimise paketi ning hilisema erastamiskava ja konkurentsiseaduse kaudu. Eeldatakse, et suurem konkurents energia- ja telekommunikatsioonisektoris ning erastamiskava suurendavad SKPd 2020. aastaks peaaegu 0,2 %. Mõnes liikmesriigis on tooteturgude puhul jätkuvalt võrdlemisi suur regulatiivne koormus, näiteks elektri-, gaasi-, telekommunikatsiooni-, posti-, raudtee- ja maanteetranspordi sektoris.

Liikmesriikide reformid ressursside tõhusamaks kasutamiseks ja ringmajanduse edendamiseks aitavad stimuleerida investeerimist. Mitu liikmesriiki liigub selles suunas. Belgias ja Madalmaades on kehtestatud ringmajanduse kavad. Portugal kiitis heaks keskkonnasäästlikku majanduskasvu edendava kava ning nägi ette mitmesugused meetmed, millega toetatakse üleminekut ressursitõhusamale, keskkonnasäästlikule ja vähese CO₂-heitega majandusele.

Uuendustegevus

Uuendustegevus moderniseerib majandust, tõmbab ligi investeringuid ja toetab majanduskasvu. Uuendustegevust soodustavate tingimuste loomiseks on vaja nii rahalisi stiimuleid kui ka tugevamaid sidemeid ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Teadus-, arendus- ja uuendustegevuse stimuleerimiseks pannakse üha rohkemates liikmesriikides rõhku kaudsetele toetusmeetmetele, näiteks maksusoodustustele. Näiteks Poola võttis 2016. aasta alguses

kasutusele uued teadus- ja arendustegevusega seotud maksusoodustused. Fondide jaoks on ette nähtud uued maksuvabastused seoses kvalifitseeruvate ettevõtete aktsiate müügiga ja need peaksid stimuleerima uuendusmeelsete ettevõtete rahastamist omakapitali kaudu. Eesti käivitas algatused uuendustegevuse edendamiseks riigihangete valdkonnas, pakkus rahastamist mitmele tehnoloogiakeskusele ja kasutas innovatsiooniosakute süsteemi, võimaldades väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatel teha koostööd ülikoolide ja pädevuskeskustega. Seost teadusasutuste, teadustegevuse ja äriuuenduste vahel on aga vaja tugevdada paljudes liikmesriikides, eelkõige nendes, kus üldised uuendustegevuse tulemused on viimasel ajal jäänud samale tasemele või isegi halvenenud, ning nendes, kus vahe innovatsiooniliidrite tulemustega on mõnele hiljutistele edusammudele vaatamata jätkuvalt suur.

5.3 Vastutustundlik eelarvepoliitika

Kuigi valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk on viimastel aastatel märkimisväärselt vähenenud ja peaks ka edaspidi kahanema, ei ole mitu liikmesriiki suutnud täita stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks prognooside kohaselt 2014. aasta tippasemelt järk-järgult vähenema. Eelarvepuudujäägi kahanemine 2015.–2017. aastal tuleneb peamiselt majanduse elavnemisest ja väiksematest intressikuludest; muude tulude ja kulude maht aga samal ajal üldiselt kasvab. Struktuurne eelarvepuudujääk peaks sellest tulenevalt euroalal veidi suurenema ja ELis stabiliseeruma pärast mitu aastat kestnud olukorra pidevat paranemist. Eelarvepoliitikat tuleks hinnata riigi rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse eesmärgi ja mõõduka elavnemise toetamise vajaduse taustal.

Majanduskasvu saab toetada, muutes tulude ja kulude struktuuri kasvu soodustavamaks. Tööjõu maksukoormuse vähendamisel on vaja teha uusi edusamme. Tuginedes maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemisel ja maksuhalduse parandamisel tehtud edusammudele, on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et muuta maksusüsteemid õiglasemaks ja tõhusamaks, tegeleda töökohtade loomist takistavate asjaoludega, seada prioriteediks majanduskasvu soodustavad kulutused ja jätkata tootlikke avaliku sektori investeeringuid. Sellega seoses näitab avaliku sektori investeeringute ja SKP suhtarvu prognoositud edasine vähenemine aastatel 2015–2017, et vaja on rohkem jõupingutusi.

Tekstikast 1. Ajakohastatud teave stabiilsuse ja kasvu pakti kohase järelevalve kohta

Komisjon märkis oma 2015. aasta novembris avaldatud hinnangus euroala liikmesriikide 2016. aasta eelarvekavade kohta, et neljas riigis (Hispaania, Itaalia, Leedu ja Austria¹⁸) esines nende kavade puhul risk, et stabiilsuse ja kasvu pakti sätteid ei järgita. Järeldati, et seitse riiki (Belgia, Iirimaa, Prantsusmaa, Läti, Malta, Sloveenia ja Soome) täitsid üldjoontes nõudeid; Saksamaa, Eesti, Luksemburgi, Madalmaade ja Slovakkia puhul olid 2016. aasta nõuded aga täidetud. Portugal ei esitanud oma eelarvekava tähtajaks, vaid alles 22. jaanuaril 2016, kuna 2015. aasta oktoobris toimusid seal riiklikud valimised ja uue valitsuse moodustamiseks oli vaja aega.

Enamik liikmesriike olid komisjoni talvise majandusprognoosi koostamise ajaks oma 2016. aasta eelarve menetlemise lõpetanud. 2016. aasta talvise majandusprognoosi alusel hinnatakse, kuidas liikmesriigid on võtnud arvesse komisjoni arvamust nende eelarvekavade kohta ja kuidas nad on täitnud eurorühmas võetud kohustusi.

- Prognoositakse, et Hispaania ei täitnud 2015. aasta valitsemissektori nominaalse eelarvepuudujäägi

¹⁸ Jõuti seisukohale, et pärast pagulaste ja rändajate erakorralise sissevooluga seotud lisakulusid arvestavat korrigeerimist on Austria eelarvekava puhul nõuded üldiselt täidetud.

eesmärki ja ei saavutanud 2016. aastaks õigeaegset ja kestvat korrigeerimist, pidades silmas, et soovituslikku eelarve kohandamist ei ole toimunud.

- Komisjon jälgib jätkuvalt tähelepanelikult võlakriteeriumi täitmist Belgias, Soomes ja Itaalias ning rõhutab seda, kui oluline on, et paktist tulenevat struktuurilise kohandamise soovitusi täidetaks kogu aeg rangelt. Mais hindab komisjon olukorda uuesti 2015. aasta andmete, tulevaste stabiilsusprogrammide ja oma 2016. aasta kevadise majandusprognoosi põhjal.
- Portugal esitas oma eelarvekava 22. jaanuaril 2016. Komisjon leidis eelarvekava käsitlevas arvamuses, et valitsuse plaanide puhul esineb risk, et stabiilsuse ja kasvu pakti sätteid ei järgita, ning kutsus ametiasutusi üles võtma riikliku eelarvemenetluse raames vajalikke meetmeid, et tagada 2016. aasta eelarve kooskõla stabiilsuse ja kasvu paktiga. Mais hindab komisjon olukorda uuesti Portugali riikliku reformikava põhjal.

Komisjon jälgib Euroopa poolaasta raames kõigi liikmesriikide eelarve arengut riiklike reformikavade ja stabiilsus- või lähenemisprogrammide põhjal, mis tuleb esitada aprilli keskpaigaks, ning esitab mais oma soovitusel ja näeb vajaduse korral ette muud paktikohased menetluse etapid.

Riigiaruannetes hinnatakse ka seda, kuidas liikmesriigid on võtnud arvesse soovitusi, milles neid kutsutakse üles tugevdama oma eelarveinstitutsioone ja pikemaajalist eelarveraamistiku.

Eelarveasutused ja -juhtimine ning riigi rahanduse pikaajaline jätkusuutlikkus

Paljud liikmesriigid astusid samme oma eelarveraamistiku eri aspektide tugevdamiseks.

Liigitakse tugevamate riiklike eelarveraamistike suunas; need on asjakohase eelarvepoliitika jõudmiseks ja selle säilitamiseks väga olulised. Bulgaaria võttis vastu õigusakti, milles täpsustatakse kõrvalekallete korrigeerimise tingimusi, Horvaatia tegi mõningaid edusamme eelarve planeerimise täpsuse parandamiseks ja kulude kontrolli tugevdamiseks, Portugal viis ellu eelarveraamistiku seaduse uue reformi ja Sloveenia võttis vastu põhiseaduslikku tasakaalus eelarve nõuet käsitlevad rakendusaktid. Lisaks on enamikus liikmesriikides asutatud sõltumatud eelarveasutused, kes jälgivad riiklike eelarve-eeskirjade ja eelarvekavade kohaldamist, või on neid asutusi tugevdatud. Praeguse seisuga on Tšehhi Vabariik ja Poola ainukesed liikmesriigid, kus ei ole eelarvenõukogude loomist seadusega ette nähtud.

Komisjon vaatab läbi nende eeskirjade ülevõtmise, mis on sätestatud nn fiskaalkokkuleppes¹⁹ ja mille eesmärk on suurendada riiklike ja Euroopa eelarveraamistike kooskõla ja liikmesriikide vastutust nende eest. Komisjon peab lepinguosalistega konsultatsioone, et anda neile võimalus esitada enne aruande vastuvõtmist 2016. aastal komisjoni järelduste kohta tähelepanekuid, nagu on nähtud ette majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu artikli 8 lõikega 1.

Vananemisega seotud kulutuste prognoositav kasv võib keskpikas kuni pikas perspektiivis kujutada endast riski riigi rahanduse jätkusuutlikkusele. ELi ja eelkõige euroala rahvastik vananeb kiiresti. Järgmisel neljal aastakümnel peaks tööeline elanikkond kahanema aastas keskmiselt 0,4 %. Vananemine mõjutab riigi rahandust otseselt pensionidele, tervishoiule ja pikaajalisele hooldusele tehtavate kulutuste kaudu. Kui parandusmeetmeid ei võeta, tekivad rohkem kui pooltes liikmesriikides kas keskmised või suured jätkusuutlikkuse probleemid²⁰. Paljudes liikmesriikides on tehtud edusamme ja pikaajalise jätkusuutlikkuse

¹⁹ St majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu eelarvet käsitlev osa.

²⁰ Riigi rahanduse jätkusuutlikkuse probleemide hindamine: Euroopa Komisjon (2016), „Fiscal Sustainability Report 2015”, European Economy, Institutional papers, nr 18.

probleemid on alates kriisi algusest vähenenud, seda eelkõige rakendatud pensionireformide ja hiljutise eelarve konsolideerimise tulemusel. Vananemisega seotud kulutuste prognoositud areng töötab aga põhjustada jätkuvalt märkimisväärsed raskusi.

Pensionisüsteemide reformimisel on liikmesriikide edusammud olnud erinevad. Eelmise aasta riigipõhiste soovituste kohaselt on pensionisüsteem pikemaajaline probleem mitmes liikmesriigis (Belgia, Bulgaaria, Horvaatia, Leedu, Luksemburg, Malta, Austria, Poola, Portugal, Rumeenia ja Sloveenia). Belgias võeti vastu 2014. aastal kokku lepitud pensionireformi viimane osa, eelkõige ametliku pensioniea tõstmine 66 aastani 2025. aastal ja 67 aastani 2030. aastal. Soomes võttis parlament 2015. aasta novembris vastu pensionireformi. Vanaduspensionile jäämise iga tõstetakse 2025. aastaks järk-järgult 65 aastani. 2027. aastast hakkab vanaduspensionile jäämise iga olema seotud oodatava elueaga, nii et töötatud aeg püsib pensionil olemise ajaga võrreldes 2025. aasta tasemel. Prantsusmaal peaks 2015. aasta oktoobri sotsiaalpartnerite kokkulepe parandama täiendava pensioniskeemi rahalist olukorda.

Riigipõhiste soovituste kohaselt on mitmes riigis vaja erilist tähelepanu pöörata tervishoiusüsteemidele. Edusammud tervishoiusüsteemide reformimisel, et tagada taskukohane juurdepääs teenustele ja nende tõhusus, on liikmesriigiti erinevad. Irimaal, Hispaanias ja Rumeenias on võetud meetmeid ravimitega seotud kulutuste kontrollimiseks. Rumeenias on tehtud edusamme ressursside ebatõhusa kasutamise vähendamiseks ja Irimaal tegevuspõhise rahastamise rakendamiseks. Slovakkias on tugevdatud üldarstide rolli patsientide sõelumisel, finantsauditeid ja teabesüsteemi. Tšehhi Vabariigis suurendatakse haiglate tõhusust, kindlustusandjate ja teenuseosutajate vaheliste lepingute läbipaistvust ja riigihankemenetluste tsentraliseeritust. Mitmes liikmesriigis alustatud reforme on vaja jätkata ja süvendada, et tagada tervishoiusüsteemide jätkusuutlik rahastamine ja kõigile piisav juurdepääs tõhusatele tervishoiuteenustele.

6. JÄRGMISED SAMMUD

Pärast arutelusid nõukogus ja laiemat dialoogi Euroopa Parlamendi, sotsiaalpartnerite ja sidusrühmadega kiitis Euroopa Ülemkogu oma 2016. aasta 18.–19. veebruari kohtumisel euroala majanduspoliitikat käsitlevad soovitused heaks.

Riigiaruannetes esitatud analüüsi arutatakse liikmesriikidega kahepoolsetel kohtumistel. Komisjoni asepresidendid ja volinikud külastavad liikmesriike, et kohtuda valitsuste, parlamentide, sotsiaalpartnerite ja muude sidusrühmadega.

Eeldatakse, et liikmesriigid käsitlevad kindlaks tehtud probleeme riiklikes reformikavades ja stabiilsus- või lähenemisprogrammides, mis tuleb avalikustada ja esitada komisjonile aprilli keskpaigaks. Komisjon on kutsunud liikmesriike üles pidama riiklike kavade ja programmide koostamisel tihedalt nõu oma parlamendi ja sotsiaalpartneritega.

1. LISA. MAKROMAJANDUSLIKU JA EELARVELISE TASAKAALUSTAMATUSE TERVIKLIK JÄRELEVALVE

	Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse raames tehtud 2016. aasta põhjalike analüüside tulemused²¹	Stabiilsuse ja kasvu pakt (keskpika perioodi eelarveeesmärk / ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus)²²	Märkused, sh muutused 8. märtsi 2016. aasta seisuga
BE	Tasakaalustamatust ei ole	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata; kohaldatakse võlareegliga seotud üleminekukorda ²³	Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse lõpetamine
BG	Ülemäärane tasakaalustamatus	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata	
CZ		Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärgi tasemel	
DK		Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata	
DE	Tasakaalustamatus	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk ületatud kohaldatakse võlareeglit	
EE	Tasakaalustamatust ei ole	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk ületatud	
IE	Tasakaalustamatus	Paranduslik osa Ülemäärane eelarvepuudujääk, korrigeerimise tähtaeg: 2015 Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata; kohaldatakse võlareegliga seotud üleminekukorda ²⁴	
EL		Paranduslik osa Ülemäärane eelarvepuudujääk, korrigeerimise tähtaeg: 2016	Kohaldatakse sihtotstarbelist finantsabiprogrammi
ES	Tasakaalustamatus	Paranduslik osa Ülemäärane eelarvepuudujääk, korrigeerimise tähtaeg: 2016	Sõltumatu eelarvesoovitus õigeaegset korrigeerimist ohustavate riskide tõttu

²¹ Nii tasakaalustamatuse kui ka ülemäärase tasakaalustamatusega kaasneb erijälgimine, mida kohandatakse vastavalt probleemide raskusastmele.

²² Liigitamine 2016. aasta hinnanguliste andmete alusel, nagu on kajastatud komisjoni 2016. aasta talvise majandusprognoosis.

²³ Võlareegel: kui liikmesriik ei järgi valitsemissektori võla ja SKP suhtarvu kontrollväärtust 60 %, algatatakse tema suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus, kui kõiki asjakohaseid tegureid ja majandustsükli mõju arvesse võttes ei vähene võlataseme ja 60 % kontrollväärtuse vaheline erinevus aastas (tavaliselt 3 aasta jooksul) 1/20 võrra. Võlareegliga seotud üleminekukord: igale liikmesriigile, kelle suhtes kohaldatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust, antakse pärast ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimist võlareegli täitmiseks aega kolm aastat. See ei tähenda, et võlareeglit sel ajavahemikul üldse ei kohaldataks, kuna liikmesriigid peaksid sellel üleminekuperioodil tegema reegli täitmiseks piisavaid edusamme. Kui hinnang võlakriteeriumi täitmise suunas liikumise kohta üleminekuperioodil on negatiivne, võib sellega kaasneda ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse algatamine.

²⁴ Sõltub ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitleva otsuse tühistamisest 2015. aasta andmete põhjal.

FR	Ülemäärane tasakaalustamatus	Paranduslik osa Ülemäärane eelarvepuudujääk, korrigeerimise tähtaeg: 2017	
HR	Ülemäärane tasakaalustamatus	Paranduslik osa Ülemäärane eelarvepuudujääk, korrigeerimise tähtaeg: 2016	
IT	Ülemäärane tasakaalustamatus	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata; kohaldatakse võlareeglit	
CY		Paranduslik osa Ülemäärane eelarvepuudujääk, korrigeerimise tähtaeg: 2016	Kohaldatakse sihtotstarbelist finantsabi programmi
LV		Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata	
LT		Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata	
LU		Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk ületatud	
HU	Tasakaalustamatust ei ole	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata; kohaldatakse võlareeglit	Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse lõpetamine
MT		Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata; kohaldatakse võlareeglit	
NL	Tasakaalustamatus	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata; kohaldatakse võlareegliga seotud üleminekukorda	
AT	Tasakaalustamatust ei ole	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata; kohaldatakse võlareegliga seotud üleminekukorda	
PL		Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata	
PT	Ülemäärane tasakaalustamatus	Paranduslik osa Ülemäärane eelarvepuudujääk, korrigeerimise tähtaeg: 2015 Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata; kohaldatakse võlareegliga seotud üleminekukorda	
RO	Tasakaalustamatust ei ole	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata	Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse lõpetamine
SI	Tasakaalustamatus	Paranduslik osa Ülemäärane eelarvepuudujääk, korrigeerimise tähtaeg: 2015 Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata; kohaldatakse	

		võlareeglina seotud üleminekukorda	
SK		Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata	
FI	Tasakaalustamatus	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärk veel saavutamata; võlg suurem kui kontrollväärtus 60 % SKPst	
SE	Tasakaalustamatus	Ennetuslik osa Keskpika perioodi eesmärgi tasemel	
UK	Tasakaalustamatust ei ole	Paranduslik osa Ülemäärane eelarvepuudujääk, korrigeerimise tähtaeg: 2016–2017	Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse lõpetamine

(Olukord 8. märtsi 2016. aasta seisuga)

2. LISA. EDUSAMMUD STRATEEGIA „EUROOPA 2020” EESMÄRKIDE TÄITMISEL

Strateegia „Euroopa 2020” eesmärgid ELi jaoks	2010. aasta andmed	Värskeimad kättesaadavad andmed	2020. aastal, värskeimate trendide põhjal
1. 20–64-aastaste tööhõive määra suurendamine vähemalt 75 %-ni	68,6 %	69,2 % (2014) 70,5 % (2015. a III kv)	Eesmärk jääb tõenäoliselt saavutamata
2. Teadus- ja arendustegevusse suunatavate riiklike ja erainvesteeringute suurendamine 3 %-ni SKPst	1,93 %	2,03 % (2014)	Eesmärk jääb tõenäoliselt saavutamata
3a. Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine vähemalt 20 % võrreldes 1990. aastaga	14,3 % vähenemine	23 % vähenemine (2014)	Eesmärk tõenäoliselt saavutatakse
3b. Taastuvenergiaallikate osakaalu suurendamine energia lõpptarbimises 20 %-ni	12,8 %	16 % (2014)	Eesmärk tõenäoliselt saavutatakse
3c. Energiatõhususe 20 % suurendamise suunas liikumine	5,6 % kasv (primaarenergia tarbimine)	15,7 % kasv (2014)	Eesmärk tõenäoliselt saavutatakse
4 a. Koolist väljalangemise määra viimine allapoole 10 %	13,9 %	11,2 % (2014)	Eesmärk tõenäoliselt saavutatakse
4b. Kolmanda taseme haridusega inimeste osakaalu suurendamine 30–34-aastaste hulgas vähemalt 40 %-ni	33,8 %	37,9 % (2014)	Eesmärk tõenäoliselt saavutatakse
5. Vähemalt 20 miljoni inimese väljaaitamine vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohust	kasv 1,4 miljonit (võrreldes baasaastaga 2008)	kasv 4,5 miljonit (2014)	Eesmärk jääb tõenäoliselt saavutamata

3. LISA. LIKMESRIIKIDE PÕHJALIKE ANALÜÜSIDE TULEMUSED

Belgias ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust. Lisaks nõrgale ekspordile ja konkurentsivõimele esineb suur valitsemissektori võlakoormus, mis võib edaspidi riske tekitada. Hiljutine areng viitab aga ekspordi turuosa stabiliseerumisele ja palkade kasvu aeglustumisele. Valitsemissektori võlakoormus on suur ja ei vähene püsivalt, mis osutab haavatavustele, kuid riskid näivad lühikeses perspektiivis piiratud. Hiljutiste poliitikameetmete hulgas on palkade kasvu aeglustamine ja sotsiaalmaksete kärpimine. Selleks et tagada kestav korrigeerimine, oleks vaja palgakujundamise raamistiku struktuurireforme. Riigi rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks vajalik eelarve kohandamine on tagasihoidliku nominaalkasvu tingimustes keerulisem.

Bulgaarias esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Majandust iseloomustavad endiselt haavatav finantssektor ja ettevõtete suur võlakoormus suure tööpuuduse tingimustes. Kuigi pangandussektori likviidsus ja kasumlikkus on suurenenud, saab sektorit usaldusväärsemalt hinnata ainult eeloleva varade kvaliteedi läbivaatamise ja stressitestide põhjal. Pikaajaline tööpuudus on tööturu ebatõhususega seotud kohandamisprobleemide kontekstis veelgi vähenenud, oskuste tööturu nõudlusele mittevastavus pärsib aga töökohtade loomist. Pangandusjärelvalve reformimise ja arendamise kava ei ole veel täielikult rakendatud ning maksejõuetusmenetluse tõhususe suurendamine on jätkuvalt probleem; seadusandlikud ettepanekud on ettevalmistamisel. Lisaks tuleb tegeleda pangandusvälise sektori haavatavustega.

Saksamaal esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Suur ja püsiv jooksevkonto ülejääk avaldab piiriülest mõju ning kajastab ülemääraseid sääste ja tagasihoidlikke investeeringuid nii era- kui ka avalikus sektoris. Nõrgad kodumaised investeeringud pärsivad potentsiaalset majanduskasvu ja suur sõltuvus välisnõudlusest põhjustab tagasihoidliku välisnõudluse tingimustes makromajanduslikke riske. Eratarbimine on mõnevõrra suurenenud, kuid investeeringute nõrkus tundub olevat muutunud püsivaks. Avaliku sektori investeeringud on hoolimata eelarvepoliitilisest manööverdamisruumist ja soodsatest rahastamistingimustest vähenenud ning avaliku sektori investeeringute suurendamiseks võetud sammud ei ole piisavad, et täita taristuinvesteeringute puudujääki. Erainvesteeringute jaoks tingimuste loomiseks on vaja võtta täiendavaid meetmeid, näiteks reformida teenuste sektorit ja parandada maksusüsteemi tõhusust.

Eestis ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust. Tööjõu ühikukulude kasvuga võib kaasneda konkurentsivõime vähenemine; tootlikkuse suurenemise ja reaalpalkade kasvu aeglustumise taustal peaks tööjõu ühikukulude kasv aga aeglustuma. Eluasemehinnad on jõuliselt kasvanud, kuigi see on kookõlas sissetuleku arenguga, ning eluasemete pakkumine peaks kohanema taastuva nõudlusega. Hindade edasine kasv võib siiski ohustada reaalmajandust ja sellele tuleb tähelepanu pöörata. Kiiremini on vaja rakendada tootlikkust ja suurema lisandväärtusega ekspordi edendavaid poliitikameetmeid; tööjõupakkumist toetavate ja palgasurveid leevendavate meetmete rakendamine on aga alles varases etapis. Rakendatud on mitu makrotasandi usaldatavusmeetet, mille mõju eluasemehindadele ei ole veel hinnatud.

Iirimaa esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Netoväliskohustuste ning valitsemis- ja erasektori võla kõrge tase põhjustab hoolimata olukorra paranemisest haavatavust. Netoväliskohustusi iseloomustab suure jooksevkonto ülejäägi ja konkurentsivõime paranemise taustal järsk langustrend. Valitsemissektori võlg ja erasektori võlg on tänu soodsatele majanduskasvu tingimustele mõlemad vähenemas. Pankade rekapiitalseeritus on hea ja kasumlikkus on paranemas. Viivislaenude kõrge tase on alanemas. Kuigi

kinnisvarahinnad kasvasid 2014. aastal kiiresti, ei ole selgeid märke ülehindamisest. Majandus on aga siiski avatud võimalikele märkimisväärsetele tsüklilistele muutustele ja välisshokkidele. Eelkõige finantsabiprogrammi raames on võetud mitmesuguseid poliitikameetmeid, et tegeleda peamiste raskustega pangandussektori korrastamise, maksejõuetuse raamistike, eluasemeturu ja riigi rahanduse jätkusuutlikkuse valdkonnas.

Hispaanias esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Suured võlatasemega seotud tasakaalustamatused, mida väljendavad välis- ja sisevõlg nii valitsemis- kui ka erasektoris teevad suure tööpuuduse tingimustes majanduse jätkuvalt haavatavaks ja avaldavad piiriülest mõju. Jooksevkonto olukord ja kulupõhine konkurentsivõime paranevad, kuid ei prognoosita, et netoväliskohustused saavutavad kiiresti usaldusväärse taseme. Erasektoris toimub kavakohane finantsvõimenduse vähendamine, mida nüüd toetavad soodsad majanduskasvu tingimused; valitsemissektori võlg aga kasvab. Meetmeid on võetud finantssektoris ning seoses äriühingute ja eraisikute maksejõuetuse raamistike ja töökaitsealaste õigusaktidega. Vaja on aga uusi meetmeid eelkõige seoses palgakujundusprotsessi, uuendustegevuse, oskuste ning stabiilsuse ja kasvu paktile vastavusega.

Prantsusmaal esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Suur valitsemissektori võlg koos väiksema tootlikkuse kasvu ja konkurentsivõimega võib põhjustada tulevikus piiriülese tähtsusega riske. Valitsemissektori võlg kasvab jätkuvalt ja viimase aja areng ei osuta konkurentsivõime ja tootlikkuse selgele suurenemisele. Kuigi kasumimarginaalid on suurenenud, ei prognoosita 2017. aastaks investeerimistegevuse taastumist. Maksukiilu vähendamiseks võeti poliitikameetmeid ja poliitiliste kohustuste täitmist kiirendati hiljuti. Jätkuvalt on aga väga oluline viia tulemuslikult ellu struktuurireform, muu hulgas seoses palgakujundussüsteemi ja äriühingute kasvu regulatiivsete takistustega; samas on vaja suurendada kulutuste läbivaatamine põhjalikkust.

Horvaatias esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Haavatavus tuleneb valitsemissektori, ettevõtlussektori ja välisvõla kõrge tasemest suure tööpuuduse tingimustes. Majanduse tagasihoidlik elavnemine peaks aeglustama äriühingute finantsvõimenduse vähendamist ja jooksevkonto paranemine peaks aitama vähendada väliskohustusi, kuid valitsemissektori võlg peaks ka edaspidi kasvama. Pangandussektoris on endiselt palju viivislaene ja kasumlikkus püsib väike. Eelarvet on tarvis täiendavalt konsolideerida ja eelarvejuhtimist tõhustada. Kuigi maksejõuetuse raamistiku täiustamiseks ja tööturu paindlikkuse suurendamiseks on võetud meetmeid, on poliitikas endiselt märkimisväärseid lünki, mis eeldavad konkreetseid poliitikameetmeid, seda eelkõige riigiettevõtete juhtimise, avaliku halduse tõhususe ja viivislaenude probleemi lahendamise valdkonnas.

Itaalias esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Suur valitsemissektori võlg ja tootlikkuse pikaajaline nõrk areng põhjustavad tulevikus piiriülese tähtsusega riske. Konkurentsivõime püsib tootlikkuse dünaamika halvenemise tõttu palkade mõõdukast kasvust hoolimata väike, mis piirab tööjõu ühikukulude kohandumist. Viivislaenude probleemi aeglane lahendamine kahjustab pankade bilansse. Suur pikaajaline tööpuudus kahjustab majanduskasvu väljavaateid. Valitsemissektori võla vähendamine eeldaks suuremat esmast eelarveülejääki ja püsivat nominaalkasvu tulevikus. Võetud on poliitikameetmeid tööturuinstitutsioonide reformimiseks ning viivislaenude, avaliku halduse, õigusküsimuste ja haridusega tegelemiseks. Poliitikas on endiselt lünki eelkõige seoses erastamise, kollektiivsete töölepingute raamistiku, kulutuste läbivaatamise, turu avamise meetmete, maksustamise ja korruptsioonivastase võitlusega.

Ungaris ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust. Muret valmistavad endiselt välisvõla pikendamisega seotud suured vajadused ja viivislaenude osakaal, kuid välis- ja sisekohustustega seotud riske on vähendatud. Väliskohustuste märgatav kahanemine on olnud tingitud suurest jooksev- ja kapitalikonto ülejäägist. Erasektorisse suunatud krediividood püsivad pankade väikese kasumlikkuse tingimustes tagasihoidlikud. On võetud poliitikameetmeid, et muuta finantssektori õiguskeskkond prognoositavamaks, vähendada pankade maksukoormust, kahandada välisvaluutas hoitava võla osakaalu ja kehtestada sooduslaenukavad. Nende hiljutiste meetmete mõju pankade laenuandmistegevusele ei ole veel avaldunud. Lisaks esineb poliitikas jätkuvalt lünki seoses mittekulupõhise konkurentsivõime, tootlikkuse ja üldise ettevõtluskeskkonnaga.

Madalmaades esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Suur ja püsiv jooksevkonto ülejääk avaldab piiriülest mõju. Ülejääk kajastab peamiselt majanduse struktuurilisi iseärasusi ja finantssektoriväliste äriühingutega seotud poliitikat. Kodumajapidamiste sektorit iseloomustab suur põhivõlg ja finantsvõimenduse vähendamise vajadus. Jooksevkonto ülejääk on tsükliliste tingimuste paranemise tõttu alates 2013. aastast veidi vähenenud, kuid kodumajapidamiste finantsvõimenduse vähenemine aitab jooksevkonto ülejäägi kõrge taseme püsimisele kaasa. On võetud meetmeid kodumajapidamiste finantsvõimenduse vähendamise protsessi toetamiseks, kuid meetmete järkjärguline rakendamine on aeglane. Maksumeetmete pakett peaks suurendama tarbimist ja toetama seega 2016. aastal ülejäägi vähenemist.

Austrias ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust. Austria pankade riskipositsioonid välismaal ja välisvaluutalaenu tühendavad, et võimalik on negatiivse mõju ülekandumine, pidades silmas ka pankade kapitalipositsioone ja kasumiväljavaateid. Pankade riskipositsioone välismaal on aga vähendatud ning suurem kapitaliseeritus ja riskide vähendamise meetmed peaksid pangandussektori laenuandmisvõimet tasapisi toetama hakkama. Finantsasutuste restruktureerimine on mõjutanud riigi rahandust, kuid jätkub nüüd ilma, et avalikul sektoril oleks vaja seda täiendavalt toetada. Järelevalvemeetmetega on suurendatud riigi pangandussektori riskivõtmis- ja vastupanuvõimet ning parandanud kohalikku rahastamisbaasi ja varade kvaliteeti välistehingute puhul. Ekspordi turuosa on vähenenud, kuid on pärast aastatepikkust langust stabiliseerumas.

Portugalis esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Netoväliskohustuste suur osakaal ja era- ja valitsemissektori võlg ning viivislaenude suur osakaal põhjustavad suure tööpuuduse tingimustes haavatavust. Esineb väike jooksevkonto ülejääk. Kodumajapidamiste võlakooormus on vähenenud, kuid ettevõtlussektori võlakooormus kahjustab endiselt äriühingute näitajaid. Väga suur valitsemissektori võlg peaks järk-järgult kahanema. On võetud poliitikameetmeid seoses finantssektori, rahastamisele juurdepääsu, maksejõuetusmenetluse, tööturu toimimise, hariduse ja riigi rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkusega. Poliitikas on aga endiselt lünki seoses toote- ja teenuseturgude, ettevõtlussektori võla restruktureerimise, eelarveküsimuste ja tööturu teatavate osadega.

Rumeenias ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust. Riskid on seotud netoväliskohustuste suure osakaalu, pangandussektori haavatavuse, protsüklilise eelarvepoliitika ja palkade jõulise kasvuga. Netoväliskohustuste kõrge tase on majanduse kiirema elavnemise tingimustes langenud. Komisjoni toetusel on võetud meetmeid finantssektori tugevdamiseks. Pangandussektori kapitaliseeritus ja likviidsus on nüüd head, kuid mitu praegu arutlusel olevat seadusandlikku algatust kujutavad endast riski stabiilsusele. Avaliku sektori palku ja miinimumpalka tõsteti ning makse kärbiti. Sellega kaasneb risk, et eelarvepoliitika muutub protsükliliseks.

Sloveenias esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Haavatavus tuleneb jätkuvalt pangandussektori puudustest, ettevõtlussektori võlakoormusest ja eelarveriskidest. Jätkub väliskohustuste vähendamine, pangandussektor on stabiliseerunud ja ettevõtlussektori haavatavusega tegeletakse selle tegevuse ja finantsalase restruktureerimise kaudu. Finantsvõimenduse vähendamise surve on leevenemas, kuid mõjutab siiski äriühingute investeeringuid ja taastumise väljavaateid. Ettevõtluskeskkonda kahjustab jätkuvalt halduskoormus. On võetud n-ö rämpspanga üldjuhtimist käsitlevaid poliitikameetmeid ja tehtud märkimisväärseid edusamme riigiettevõtete juhtimisel. Halduskoormuse vähendamisel on edu olnud aga piiratud ja välismaiste otseinvesteeringute strateegiat ei ole veel täielikult rakendatud. Võla kestvaks vähendamiseks on vaja täiendavaid meetmeid.

Soomes esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Konkurentsivõime on Soomes peamiste sektorite ja äriühingute olukorra halvenemise tõttu vähenenud ja palkade kasv on suurem kui tootlikkus, mistõttu jooksevkonto olukord on järsult halvenenud. Erasektori võlakoormus on suur, mis põhjustab haavatavust, kuigi finantssektor on tugev. Kulupõhine konkurentsivõime on hakanud järk-järgult paranema ja ekspordi turuosa kahanemine on aeglustunud; jooksevkonto areneb ülejäägi suunas. Finantsvõimenduse vähendamise surve püsib eeldatavasti piiratud. Sotsiaalpartnerid on leppinud kokku palkade mõõdukas tõstmises ja käivitatud on algatused kõrgtehnoloogiliste sektorite kasvu kiirendamiseks ja ekspordi edendamiseks. Hiljutised kodumajapidamiste hüpoteeklaene käsitlevad meetmed võivad kodumajapidamiste laenukoormuse kasvu piirata.

Rootsis esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Kodumajapidamiste suure ja kasvava laenukoormusega, mis on seotud suurte ja kasvavate eluasemehindadega positiivsete krediitvoogude tingimustes, kaasneb ebakorrapärase korrigeerimise risk, millel on mõju reaalmajandusele ja pangandussektorile. Eluasemehindade korrigeerimist ei ole toimunud ja eluasemehindade kasvu toetavad peamised tegurid jäävad lühikeses perspektiivis ilmselt püsima. Makrotasandi usaldatavusnõuete valdkonnas on võetud poliitikameetmeid, kuid need ei pruugi olla piisavad. Poliitikas on üldiselt jätkuvalt lünki eluasemetega seotud maksustamise, hüpoteekide amortiseerumise, eluasemete pakkumise toimimise ja üürituru valdkonnas.

Ühendkuningriigis esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Kodumajapidamiste sektori suur võlakoormus, eluasemehindade kõrge tase ja suur jooksevkonto puudujääk võivad põhjustada haavatavust. Kodumajapidamiste bilansid on kokkuvõttes siiski tugevad ning nii kodumajapidamiste võlakoormus kui ka eluasemehindade kasv on alates 2014. aastast vähenenud. Suure jooksevkonto puudujäägiga seonduvaid riske maandavad toetav institutsiooniline raamistik ja väliskohustuste madal tase; puudujääk peaks ebasoodsate tsükliliste tingimuste kadudes vähenema. Mitu valitsemissektori algatust ei ole eluasemete pakkumise ja nõudluse vahelisele tasakaalustamatusele veel mõju avaldanud.